ГАЛОЎНАЕ ЎПРАЎЛЕННЕ ПА АДУКАЦЫІ ВІЦЕБСКАГА
АБЛАСНОГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА

М а т э р ы я л ы

першага (школьнага) этапу Рэспубліканскай алімпіяды
<u>па вучэбных прадметах</u>
<u>“Беларуская мова” і “Беларуская літаратура”</u>
для вучняў XI класа ўстаноў адукацыі
Віцебскай вобласці
(2018/2019 навучальны год)

ВІЦЕБСК · 2018

Водгук на мастацкі твор

XI клас

Генадзь Бураўкін

***

Я не ганю землі чужыя, –
Хай іх сонца не абміне.
Толькі дзе б за морам ні жыў я,
Беларусь мая снілася мне.

Так карцела – сляза закіпала, –
Каб да сэрца хаця б здалёк
Прыплывалі жалейка Купалы,
Багдановічаў васілёк...

Гэта ўсё, безумоўна, не нова.
А ці трэба, каб новым было
Поле бацькава, матчына мова
І над хатай буслова жытло?

Хіба душы свае не лечым
Ад бяздомных бядот і згрызот
Самым простым і самым вечным,
Што пранёс праз вякі народ?

І якія б шляхі ні схадзіў я,
Кліча полацкая сенажаць...
А калі не спяваць аб Радзіме,
Дык навошта наогул спяваць?

I (ШКОЛЬНЫ) ЭТАП РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ “БЕЛАРУСКАЯ МОВА” І “БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА”

XI клас
Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры

Заданні	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	***Усяго***
Балы											**50**

Заданне 1. Запішыце словы ў фанетычнай транскрыпцыі.

*(Максімальная колькасць балаў – **5**)*

Слова	Транскрыпцыя	Слова	Транскрыпцыя
раз’езджаны		схілены	
утрымаешся		падцісне	
счарсцвелы		мундзір	
без солі		супрацьдымны	
пад ігліцай		не едзеш	

Заданне 2. Ад прапанаваных слоў утварыце зборныя назоўнікі. Запішыце і графічна абазначце словаўтваральны сродак.

*(Максімальная колькасць балаў – **6**)*

Пяро →	бюракрат →
ракушка →	дзеці →
лаза →	студэнт →

Заданне 3. У правы слупок табліцы запішыце словы-паронімы, якія адрозніваюцца ад папярэдніх толькі адной літарай.

*(Максімальная колькасць балаў – **4**)*

гумар		бялізна	
адолець		вечка	
пачуванне		вышка	
акраец		газ	

Заданне 4. Ад прапанаваных словазлучэнняў утварыце і запішыце складаныя прыметнікі.

*(Максімальная колькасць балаў – **4**)*

Устойлівы да цяпла –	
добрае сэрца –	
глыбокія думкі –	
тоўстыя крылы –	
дзвесце гадоў –	
падобны да шкла –	
восемсот тысяч –	
небяспечны агонь –	

Заданне 5. Запішыце беларускія адпаведнікі.

*(Максімальная колькасць балаў – **5**)*

Страдать почками	
прислониться к стене	
обоих влюблённых	
не говорить об этом	
благодарить мать	

Заданне 6. Складзіце з кожным словам па два сказы: у першым сказе ўжывайце слова ў ролі самастойнай часціны мовы, у другім – у ролі прыназоўніка.

*(Максімальная колькасць балаў – **6**)*

Абапал, паблізу, упоперак.

____

____

____

____

____

____

Заданне 7. Вызначце тып даданых частак складаназалежных сказаў. Укажыце, што выступае сродкам сувязі паміж даданай і галоўнай часткамі.

*(Максімальная колькасць балаў – **6**)*

Сказ	Тып даданай часткі	Сродак сувязі
Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!		
Ніякая навука не дае агню вачам і жывога румянцу шчокам, калі халодная душа дрэмле ў прамоўцы.		
Сапраўдным настаўнікам можа быць толькі чалавек, які самаахвярна аддае душэўнае багацце і веды людзям.		
Дакладчыкі распавядалі пра свае справы, гаварылі, як будуць працаваць далей.		
Няма для мяне нічога лепшага на свеце, як хадзіць па грыбных мясцінах і збіраць баравікі.		
Ужо надвечар таго дня, калі дзед Талаш спаткаўся з Мартынам Рылем каля тоўстага дуба, людзі з вёскі Вепры заўважылі адзнакі нейкай нядобрай праявы.		

Заданне 8. Запішыце назвы выдзеленых мастацкіх сродкаў выразнасці.

*(Максімальная колькасць балаў – **4**)*

	Мастацкі сродак выразнасці
Снег над родным краем, гурбы, **як пярына**, а ў двары спявае салавейка з гліны. *(У. Мацвеенка)*	
Дзед нясе ўнуку мёд. Следам – **пчолаў карагод**. *(В. Шніп)*	
Любіце птушак… Ім, зімовым, у школе прысвяцілі ўрок. Кармілі ласкай, **цёплым** словам	

сінічак, галубоў, сарок. *(М. Маляўка)*	
Строгі ў яго [пеўня] пагляд. Ён – **настаўнік куранят**. *(В. Шніп)*	

Заданне 9. Пададзены прозвішчы беларускіх пісьменнікаў. Замест пропускаў запішыце іх імёны.

*(Максімальная колькасць балаў – **5**)*

Імя	Прозвішча	Імя	Прозвішча
	Багдановіч		Рымша
	Гілевіч		Пашкевіч
	Дудараў		Шамякін
	Барадулін		Быкаў
	Дубоўка		Атраховіч

Заданне 10. Суаднясіце паняцці і прыведзеныя значэнні. Запішыце адпаведныя лічбы.

*(Максімальная колькасць балаў – **5**)*

А. Алітарацыя Б. Метафара В. Перыфраза Г. Антытэза Д. Аксюмаран	1) спалучэнне супрацьлеглых паняццяў, якія лагічна выключаюць адно другое; 2) семантычна непадзельны апісальны выраз, з дапамогай якога перадаецца сэнс іншага слова ці выразу; 3) паўтор у вершаванай мове зычных гукаў; 4) супрацьпастаўленне; 5) параўнанне аднаго прадмета з другім на аснове іх падабенства.

А ___, Б ___, В ___, Г ___, Д ___.

Тэмы вусных выказванняў

XI клас

Білет 1

1. У Беларусі 2018 год – Год малой радзімы.

2. Кніга, якую я раю прачытаць кожнаму.

Білет 2

1. Літаратурны твор, які мяне ўразіў.

2. Беларусь сінявокая – азёрны край.

Білет 3

1. Усё мае свой працяг жыцця,
   Апроч няпраўды.
   Максім Танк

2. Дзякуй табе, дарагая матуля!

Білет 4

1. Нясвіж і Мір – сусветная культурная спадчына ў спісе ЮНЕСКА.

2. Прапрадзедаў маіх жывая мова –
   Майго народа першая аснова,
   Душы яго шырокі, чысты свет!
   Еўдакія Лось

Білет 5

1. О, мова матчына пявучая!

2. Густая, нібы мёд, іскрыстая, як сонца!
   Эдуард Валасевіч

Білет 6

1. Можа, мала сябры
   Яшчэ знаюць наш край…
   Максім Танк

2. У нашым класе, у нашай школе ёсць такія традыцыі…

Білет 7

1. Купала і Колас…
   Раптоўна
   Адчуеш свабодна зусім –
   Не толькі радком загалоўным –
   Ты ўсім абавязаны ім.
   Рыгор Семашкевіч

2. Родны мой горад. (Родная мая вёска.)

Білет 8

1. Слынныя асобы Бацькаўшчыны.

2. З легендаў і казак былых пакаленняў…
   Максім Танк

Білет 9

1. Колькі вызнаў і вынес ты, краю мой мілы!
   Генадзь Бураўкін

2. Мая любімая казка.

Білет 10

1. Архітэктурныя помнікі Беларусі.

2. Самы светлы талент – дабрата.
   Сяргей Грахоўскі

Білет 11

1. Веды і дабрачыннасць як свечка, што асвятляе чалавеку шлях і не дае заблукаць.

Сымон Будны

2. Люблю цябе і слухаю, прырода, такая блізкая парой любой!

Васіль Жуковіч

Білет 12

1. Збіраўся скарб, струменіўся няспынна,
   Вясёлкавым ірдзеннем мне спяваў…

Якуб Колас

2. Калі я скончу школу…

Білет 13

1. Ёсць чары у забытым, старадаўнім…

Максім Багдановіч

2. Магутнае слова ты, роднае слова!

Янка Купала

Білет 14

1. Музыка ў маім жыцці.

2. Свет нас прымаў як народ
   Па адной палачанцы.

Данута Бічэль

Білет 15

1. Там, дзе я жыву, варта паставіць помнік…

2. Чалавек – гэта цэлы свет.

Кузьма Чорны

Білет 16

1. Мае бацькі – мае настаўнікі ў жыцці.

2. Я толькі што памёр. І ў гэты час
   Аддаў табе, зямля, сябе самога,
   Каб ведала, як я цябе люблю.
   Уладзімір Караткевіч

Білет 17

1. Прырода – найцікавейшая кніга.
   Якуб Колас

2. Я родам з Адраджэння. Ды цяпер
   Усім часам, прасторам я належу.
   Мікола Арочка

Білет 18

1. Бедны той, хто не мае скарбаў вечных – скарбаў душы.
   Цётка

2. У Беларусі – ясныя вочы,
   Многа любові ў грудзях:
   Звонкае поле,
   Звонкія сосны,
   Звонкі і сонечны шлях.
   Пятрусь Броўка

Білет 19

1. Біблія – дзівосная рака…
   Францішак Скарына

2. Жыццё даецца, каб жыццё тварыць…
   Анатоль Вярцінскі

Білет 20

1. Чалавеку патрэбна не слава…
   Сяргей Грахоўскі

2. Мінулае вучыць нас, як жыць сёння.
   Ян Баршчэўскі